

Wykluczenie społeczne jako problem wielowymiarowy

Studia i Materiały
Wydziału Teologicznego
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Nr 83

Redaktor serii:
Ks. Bogdan Biela

Wykluczenie społeczne jako problem wielowymiarowy

Redakcja
Ks. Ireneusz Celary
Ks. Grzegorz Polok

Katowice 2016

© 2016 by Księgarnia św. Jacka, Katowice

Recenzenci:

ks. em. dr hab. prof UKSW Kazimierz Matwiejuk

p. dr hab. Aleksander Lipski (GWSP Mysłowice)

ISSN 1643-0131

ISBN 978-83-7030-991-6

Wydział Teologiczny
Uniwersytetu Śląskiego
ul. Jordana 18, 40-043 Katowice
tel. +48 32 356 90 56
faks +48 32 356 90 55
internet: www.wtl.us.edu.pl
e-mail: sekretariat@wtl.us.edu.pl

Księgarnia św. Jacka Sp. z o.o.
ul. Warszawska 58, 40-008 Katowice
tel.: +48 32 355 48 00
faks: +48 32 259 78 25
e-mail: redakcja@ksj.pl
księgarnia internetowa: www.ksj.pl

Przygotowanie do druku:
Na Marginesach
Katarzyna Solecka

Druk i oprawa:
Dzielodruk Sp. z o.o.
Szczytniki 71
32-112 Klimontów

Spis treści

Wykaz skrótów	7
<i>Ireneusz Celary, Grzegorz Polok</i> Wstęp	9
<i>Grzegorz Polok, Michał Kapias</i> <i>Communio personarum</i> – odpowiedzią na problem wykluczenia społecznego.....	11
<i>Alojzy Drożdż</i> Antropoanemia, destrukcja więzi, wykluczenie	27
<i>Mirosław Grewński</i> Polityka przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Polsce i w Unii Europejskiej	43
<i>Jan Przybyłowski</i> Ubóstwo a wykluczenie społeczne. Refleksja teologicznopastoralna	59
<i>Maria Zralek, Aldona Frąckiewicz-Wronka</i> Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu jako działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa społecznego osób niepełnosprawnych	69
<i>Krzysztof Sosna</i> Religia drogą społecznej integracji osób z niepełnosprawnością.....	81
<i>Karina Bień, Ireneusz Celary</i> Parafia wobec problemu bezrobocia.....	93
<i>Agnieszka Put</i> Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dorosłych dzieci alkoholików na przykładzie kampanii społecznej „Rozwinąć skrzydła”	103
<i>Łukasz Szewczyk</i> Wykluczenie finansowe jako problem społeczny.....	118
Noty o autorach.....	125

Contents

List of abbreviations	7
<i>Ireneusz Celary, Grzegorz Polok</i> Introduction	9
<i>Grzegorz Polok, Michał Kapias</i> <i>Communio personarum</i> answer to the problems of social exclusion.....	11
<i>Alojzy Drożdż</i> Anthropoanemia, social rejection, destruction of social life	27
<i>Mirosław Grewiński</i> Policies to combat poverty and social exclusion in Poland and the EU.....	43
<i>Jan Przybyłowski</i> The poverty and the social exclusion. The reflection of pastoral theology.....	59
<i>Maria Zratek, Aldona Frąckiewicz-Wronka</i> Preventing social exclusion as activities to improve the social security of people with disabilities.....	69
<i>Krzysztof Sosna</i> Religion as the way of social integration for people with disabilities	81
<i>Karina Bień, Ireneusz Celary</i> Parish in view of unemployment	93
<i>Agnieszka Put</i> Preventing social exclusion adult children of alcoholics on the example of social campaigning “Spread your wings”	103
<i>Łukasz Szewczyk</i> Financial exclusion as a social problem	118
Notes on contributors.....	125

WSTĘP

Benedykt XVI w encyklice *Spe salvi* pisze, że człowiek wypełniony nadzieją może „przez własne zaangażowanie przyczyniać się do tego, aby świat był bardziej promienny i ludzki, i aby tak otwierały się drzwi na przyszłość. Z nadziei osób dotkniętych przez Chrystusa powinna rodzić się nadzieja dla innych – tych, którzy żyją w ciemnościach i bez nadziei” (SpS 8, 35). Papież przypomina również, że w czasach, w których żyjemy, istnieje potrzeba odnowy i dowartościowania nauczania w zakresie towarzyszenia człowiekowi w różnych aspektach jego życia. Należy też poszukiwać modeli zapobiegania wykluczeniu społeczno-kulturowemu.

Natomiast w encyklice *Caritas in veritate* Benedykt XVI podkreśla z całą mocą, że w ramach pomocy udzielanej człowiekowi skazanemu na wykluczenie należy pamiętać o tym, by był on pojmowany jako całość. Oprócz wzrostu materialnego bowiem jego rozwój musi obejmować również rozwój duchowy, ponieważ „osoba ludzka stanowi «jedność cielesną i duchową», zrodzoną ze stwórczej miłości Boga i przeznaczoną do życia wiecznego (...) Wyobcowanie społeczne, cierpienie fizyczne, osamotnienie rodzące się z izolacji oraz tak liczne nerwice występujące w bogatych społeczeństwach mają głębokie przyczyny natury duchowej. Społeczeństwo dobrobytu, rozwinięte materialnie, ale przytłaczające dla duszy, nie jest ze swej natury ukierunkowane na autentyczny rozwój człowieka. Nowe formy zniewolenia (np. przez narkotyki) i rozpacz, w jaką popada tak wiele osób, znajdują wyjaśnienie nie tylko na gruncie socjologicznym i psychologicznym, ale również na płaszczyźnie duchowej” (CV 36, 76).

W wypowiedzi tej Benedykt XVI wskazuje zatem na to, że biorąc pod uwagę złożony charakter współczesnych problemów społecznych, jest rzeczą oczywistą, że różne dyscypliny naukowe powinny współpracować ze sobą przez uporządkowane działania interdyscyplinarne, w celu odkrycia współczesnych przyczyn wykluczenia społecznego wielu ludzi i znalezienia sposobów jego zwalczania. Synteza więc – wskazująca kierunek działań wspierających kapitał rozwojowy człowieka – powinna obejmować nie tylko aspekty ekonomiczno-społeczne, ale także kulturowo-duchowe. Zbyttna wycinkowość wiedzy, zamykanie się nauk humanistycznych na metafizykę, trudność w dialogu nauk z teologią szkodzą nie tylko rozwojowi wiedzy, ale także rozwojowi społeczeństw, ponieważ w takich warunkach trudniej jest dostrzec całe dobro człowieka (por. CV 30, 31).

Odpowiedzią na przedstawione przez papieża Benedykta XVI postulaty była zorganizowana, w dniu 7 maja 2015 roku, przez Katedrę Zarządzania Publicznego i Nauk Społecznych Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach oraz Katedrę Teologii Pastoralnej, Liturgiki, Homiletyki i Katechetyki Uniwersytetu Śląskiego

konferencja naukowa pod tytułem: „Wykluczenie społecznie jako problem wielowymiarowy”.

Sukces tego spotkania, które miało miejsce murach w Uniwersytecie Ekonomicznego, dał podwaliny do poszerzonej i pogłębionej refleksji na ten temat w formie niniejszej monografii naukowej. Zawiera ona teksty, które dotyczą wybranych problemów szczegółowych, związanych teologiczno-pastoralną i moralną refleksją Kościoła katolickiego nad zagadnieniem wykluczenia społecznego [„Ubóstwo a wykluczenie społeczne. Refleksja teologiczno-pastoralna” (J. Przybyłowski); „Religia – drogą społecznej integracji osób z niepełnosprawnością” (K. Sosna); „Parafia wobec problemu bezrobocia” (I. Celary; K. Bień); „Antropoanemia, destrukcja więzi, wykluczeni” (A. Drożdż)] oraz refleksją społeczno-filozoficzną [„*Communio personarum* – odpowiedzią na problem wykluczenia społecznego” (G. Polok; M. Kapias); „Polityka przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Polsce i w UE” (M. Grewiński); „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu jako działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa społecznego osób niepełnosprawnych” (M. Zrałek; A. Frąckiewicz-Wronka); „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dorosłych dzieci alkoholików na przykładzie kampanii społecznej «Rozwinąć skrzydła»” (A. Put); „Wykluczenie finansowe jako problem społeczny” (Ł. Szewczyk)].

Przedstawione artykuły, zawarte w publikacji *Wykluczenie społecznie jako problem wielowymiarowy*, niosą nadzieję, że będzie ona ważnym impulsem, który przyczyni się do dalszej refleksji naukowej nad omawianym zagadnieniem.

Ks. Ireneusz Celary

Ks. Grzegorz Polok